

Thursday, 19 June 2014 - 00:45

## Yeni fren-denge düzenekleri mi?

Oğuz Oyan

Konuya 8 Mayıs 2014 tarihli soL Gazetesi'nde giriş yapmıştım. 2002-2007 döneminde, AKP'nin parlamentodaki ezici üstünlüğüne (366 milletvekili) rağmen, önceki dönemin denge-fren düzenekleri bir ölçüde işleyebilmişti. Anayasa Mahkemesi (AYM) henüz tam teslim alınmadığından, yasama sürecinde dizginlenemeyen düzenlemelerin -ki bunlar AKP tarzı bir yeniden yapılanmaya değin temel değişikliklerdi- hiç olmazsa bazılarının veya bazı hükümlerinin AYM üzerinden döndürülmesi olanakları vardı ve bunlar sonuna kadar kullanıldı.

AYM'ye ya anamuhalefet partisinin (veya 110 milletvekilinin; ama 2007-2014 dönemi de dahil AYM'ye sadece anamuhalefet başvurmaktadır) ya da Cumhurbaşkanı'nın doğrudan başvuru hakkı bulunmaktadır. (2010 referandumundan sonra bireysel başvuru yolu açıldı ama yakın zamanlara kadar buradan önemli sonuçlar çıkmamıştı).

Şimdi 2002-2007 dönemi AYM başvurularının önemini, Sayıştay Uzman Denetçisi ve bir dönem CHP Grup Danışmanı Fikret Gülen'i yeniden saygıyla anarak, onun makalesinden "AKP'nin İktidar Olduğu Dönemde Yasama Faaliyetleri (2002-2007)" İ. Uzgel, B. Duru (Der.), AKP Kitabı: Bir Dönüşümün Bilançosu, phoenix, 2009 özetleyelim: 2002-2007 döneminde, uluslararası sözleşmelerin onaylanmasına dair yasalar hariç, TBMM'de kabul edilen yasa sayısı 582, yürürlüğe giren ise 511'dir. TBMM'de kabul edilen 582 yasadın 60'ı Cumhurbaşkanı Sezer tarafından TBMM'ye geri gönderildi. Yürürlüğe giren 511 yasanın 21'i Cumhurbaşkanı'nca, 103'ü ise CHP tarafından AYM'ye götürüldü. Başka ifadeyle, Cumhurbaşkanı yaklaşık her 10 yasadın birini geri gönderirken her 25 yasadın birini AYM'ye götürdü; CHP her beş yasadın birini AYM'ye götürdü (s.195-196).

Bu geri gönderme ve AYM başvurularının nasıl sonuçlar verdiğine ilgili makaleden ulaşılabilir. Ancak şurası kesin ki, AKP kendisine ayakbağı olarak gördüğü Cumhurbaşkanı ve AYM'den ve AYM başvurularına iyi hazırlanan ve iyi asılan CHP'den çok rahatsızdı. Bunlardan birincisinden, yani Sayın Sezer'den, süresinin bitimine gün sayarak (ama Mayıs yerine Anayasayı değiştirip seçimle gelen Cumhurbaşkanı kapısını da açarak ve Ağustos 2007'ye kadar beklemek zorunda kalarak) kurtulmak kolaydı; ikincisi yani AYM için 2010 Referandumunun pişirilmesine kadar sabredilecek bir süre vardı. Ancak H. Kılıç'ın AYM başkanlığı ayarlanarak bu sürenin "daha az zararlı" atlatılması sağlanacaktı.

İktidar, 2010 referandumu sonrasında yenilediği AYM yapısıyla üç yıl boyunca sorunsuz yaşadı. Ancak 2013 sonunda ayyuka çıkan iktidar-Cemaat çekişmesi sonrasında, AYM'nin kontrolünü elinden kaçırdı. AYM'nin bireysel başvurular üzerinden bu yıl aldığı kararlar sonucunda siyasi tutuklular (önce milletvekilleri, sonra Ergenekon, KCK davaları tutukluları) özgürlüklerine kavuştular. Dün itibariyle, AYM Balyoz Davası hükümlülerinin ve Hanefi Avcı'nın başvurusu üzerine verdiği "hak ihlali" kararıyla, bu davaların hükümlülerin salıverilmeleri ile yeniden yargılama yolunun açmış görünüyor.

İktidar-Cemaat ortaklığının eski rejimin kurumlarını, eski rejimin olası direnç unsurlarını tasfiye operasyonlarının sonuna gelindiği anlaşıyor. Belki de bu operasyonlardan beklenen yararlar elde edildiği, yeterince tasfiye yapıldığı, yüreklere yeterince korku salındığı için. Belki de eski koalisyonun bozulduğu ve Erdoğan iktidarının büyük halk tepkileri ve yolsuzluklar üzerinden de büyük yaralar aldığı bir dönemde artık daha fazla ileri gidilemeyeceğinin anlaşılması nedeniyle. Belki de AKP'nin şimdiki önceliğinin kendi oluşturduğu yapıları yeniden (bu defa eski ortağının unsurlarından) arındırmak olmasından dolayı. Ya da hepsi birden.

Her durumda, 2013'ten itibaren toplumsal tepkilerin beklenmedik düzeylere yükselmesi, iktidar içi koalisyonun bozulmasının hızlandırdığı meşruiyet krizi ve AYM kararları üzerinden, yeni denge-fren düzenekleri oluşmaya başlamıştır. Buna bir de muhalefetin cumhurbaşkanı adayının seçimleri kazanmasıyla yeni fren etkileri eklenebilir mi? Sezer dönemi gibi bir AYM+Cumhurbaşkanlığı fren-denge sistemi oluşabilir mi? AKP dışı bir cumhurbaşkanının, başkanlık rejimi inşasına fren etkisi sağlaması muhakkak gibi gözükse de, bunun yanında, inşasına girişilen İslamcı rejim konusunda da bir fren etkisi olabilecek mi? Önümüzdeki dönemin soruları bunlardır. Ama galiba şimdiki meselenin AKP'ye bir mevzi kaybettirmek olduğu, gerisinin çorap söküğü gibi geleceği varsayılmaktadır.